



Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. sausio 21 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose — Taikytinos teisės nustatymas — Reglamentai (EB) Nr. 864/2007 ir (EB) Nr. 593/2008 — Direktyva 2009/103/EB — Eismo įvykis, kurį sukėlė vilkikas su priekaba, kurių kiekvieno valdytojų civilinę atsakomybę buvo apdraudusios skirtingos draudimo bendrovės — Eismo įvykis, įvykęs kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje sudarytos civilinės atsakomybės draudimo sutartys — Vieno draudiko atgręžtinis reikalavimas kitam draudikui — Taikytina teisė — „Sutartinių prievolių“ ir „nesutartinių prievolių“ sąvokos“

Sujungtose bylose C-359/14 ir C-475/14

dėl Vilniaus miesto apylinkės teismo ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo atitinkamai 2014 m. liepos 15 d. ir spalio 8 d. nutartimis, kurias Teisingumo Teismas gavo 2014 m. liepos 23 d. ir spalio 17 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

„**ERGO Insurance**“ SE, veikianči per „*ERGO Insurance*“ SE Lietuvos filialą,

prieš

„**If P&C Insurance**“ AS, veikiančią per „*If P&C Insurance*“ AS filialą (C-359/14),

ir

„**Gjensidige Baltic**“ AAS, veikianči per „*Gjensidige Baltic*“ AAS Lietuvos filialą,

prieš

UAB DK „**PZU Lietuva**“ (C-475/14)

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro ketvirtosios kolegijos pirmininko pareigas einantis trečiosios kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, teisėjai J. Malenovský, M. Safjan (pranešėjas), S. Prechal ir K. Jürimäe,

generalinė advokatė E. Sharpston,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

* Proceso kalba: lietuvių.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- „ERGO Insurance“ SE, veikiančios per „ERGO Insurance“ SE Lietuvos filialą, atstovaujamos advokato M. Navicko,
- „Gjensidige Baltic“ AAS, veikiančios per „Gjensidige Baltic“ AAS Lietuvos filialą, atstovaujamos A. Rjabovs,
- „If P&C Insurance“ AS, veikiančios per „If P&C Insurance“ AS filialą, atstovaujamos A. Kunčiuvienės,
- Lietuvos vyriausybės, atstovaujamos R. Krasuckaitės, G. Taluntytės ir D. Kriaučiūno,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir J. Kemper,
- Europos Komisijos, atstovaujamos A. Steiblytės ir M. Wilderspin,

susipažinęs su 2015 m. rugsėjo 24 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/103/EB dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo ir privalomojo tokios atsakomybės draudimo patikrinimo (OL L 263, p. 11) 14 straipsnio b punkto, 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma I) (OL L 177, p. 6; toliau – reglamentas „Roma I“) ir 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma II“) (OL L 199, p. 40; toliau – reglamentas „Roma II“) išaiškinimo.
- 2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant draudimo įmonių ginčus, t. y. „ERGO Insurance“ SE su „If P&C Insurance“ AS ir „Gjensidige Baltic“ AAS (toliau – *Gjensidige Baltic*) su UAB DK „PZU Lietuva“ (toliau – *PZU Lietuva*), dėl atgręžtiniam reikalavimui tarp šių šalių, įvykus eismo įvykiams Vokietijoje, taikytinos teisės.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Reglamentas „Roma I“

- 3 Pagal Reglamento „Roma I“ 7 konstatuojamąją dalį:

„Šio reglamento materialinė taikymo sritis ir nuostatos turėtų atitikti 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo [(OL L 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42; toliau – reglamentas „Briuselis I“) ir [reglamentą „Roma II“].“

4 Reglamento „Roma I“ 1 straipsnio 1 dalyje taip apibrėžiama jo taikymo sritis:

„Šis reglamentas teisės kolizijos atvejais taikomas sutartinėms prievolėms civilinėse ir komercinėse bylose.

Jis netaikomas fiskaliniams, muitų ir administraciniams klausimams.“

5 Šio reglamento 4 straipsnyje „Teisė, taikytina šalims nepasirinkus sutarties teisės“ numatyta:

„1. Tiek, kiek šalys nepasirinko sutarčiai taikytinos teisės pagal 3 straipsnį, ir nedarant poveikio 5–8 straipsnių taikymui, sutarčiai taikytina teisė nustatoma taip:

- a) prekių pardavimo sutarčiai taikoma pardavėjo įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisė;
- b) paslaugų teikimo sutarčiai taikoma paslaugų teikėjo įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisė;
- c) sutarčiai, susijusiai su daiktine teise į nekilnojamąjį turtą arba su nekilnojamojo turto nuoma, taikoma turto buvimo vietos valstybės teisė;
- d) nepaisant c punkto, nekilnojamojo turto nuomos laikinam asmeniniam naudojimui ne ilgiau nei šešiams mėnesiams iš eilės, sutarčiai taikoma nuomotojo įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisė, jei nuomininkas yra fizinis asmuo, kurio įprasta gyvenamoji vieta yra toje pačioje valstybėje;
- e) franšizės sutarčiai taikoma franšizės gavėjo įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisė;
- f) distribucijos sutarčiai taikoma distributoriaus įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisė;
- g) prekių pardavimo aukcione sutarčiai taikoma aukciono vietos valstybės teisė, jei tą vietą galima nustatyti;
- h) sutarčiai, sudarytai daugiašalėje sistemoje, kuri apjungia arba padeda apjungti daugiašalius trečiųjų šalių interesus pirkti ir parduoti finansines priemones, kaip apibrėžta Direktyvos 2004/39/EB 4 straipsnio 1 dalies 17 punkte, ir tai atlieka laikantis nediskriminuojančių taisyklių bei taikant vieną teisę, taikoma būtent ta teisė.

2. Jei sutarties neapima 1 dalis arba jei sutarties elementams būtų taikomas daugiau nei vienas iš 1 dalies a–h punktų, tai sutarčiai taikoma šalies, turinčios įvykdyti tai sutarčiai būdingiausią pareigą, įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisė.

3. Jei pagal visas bylos aplinkybes aišku, kad sutartis yra akivaizdžiai glaudžiau susijusi su kita valstybe nei nurodyta 1 ar 2 dalyje, taikoma tos kitos valstybės teisė.

4. Kai taikytinos teisės neįmanoma nustatyti pagal 1 ar 2 dalį, sutarčiai taikoma valstybės, su kuria ji glaudžiausiai susijusi, teisė.“

6 Šio reglamento 7 straipsnis „Draudimo sutartys“ suformuluotas taip:

„1. Šis straipsnis taikomas 2 dalyje nurodytoms sutartims, nepriklausomai nuo to, ar draudžiama rizika yra valstybėje narėje, taip pat visoms kitoms draudimo sutartims, kuriomis draudžiama rizika yra valstybių narių teritorijoje. Jis netaikomas perdraudimo sutartims.

2. Draudimo sutarčiai, kuria apdraudžiama didelė rizika, kaip apibrėžta 1973 m. liepos 24 d. Pirmosios Tarybos direktyvos 73/239/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su tiesioginio draudimo, išskyrus gyvybės draudimą, veiklos pradėjimu ir vykdymu, derinimo [(OL L 228, p. 3;

2004 m. specialusis leidimas lietuvių kalba 6 t. 1 sk., p. 14), iš dalies pakeistos 2005 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/68/EB (OL L 323, p. 1)] 5 straipsnio d punkte, taikoma šalių pagal šio reglamento 3 straipsnį pasirinkta teisė.

Tiek, kiek šalys nepasirinko taikytinos teisės, draudimo sutarčiai taikoma draudiko įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisė. Jei konkrečiu atveju iš visų aplinkybių paaiškėja, kad sutartis akivaizdžiai glaudžiau susijusi su kita valstybe, taikoma tos kitos valstybės teisė.

<...>

6. Šio straipsnio tikslais, valstybė, kurioje yra rizika, nustatoma pagal 1988 m. birželio 22 d. Antrosios Tarybos direktyvos 88/357/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su tiesioginiu draudimu, išskyrus gyvybės draudimą, derinimo, apibrėžiančios nuostatas, padedančias veiksmingai naudotis laisve teikti paslaugas [(OL L 172, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių kalba 6 t. 1 sk., p. 198), iš dalies pakeistos 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/14/EB (OL L 149, p. 14)] 2 straipsnio d punktą, o gyvybės draudimo atveju valstybė, kurioje yra rizika, yra valstybė, kurioje priimtas išipareigojimas, kaip apibrėžta Direktyvos 2002/83/EB 1 straipsnio 1 dalies g punkte.“

7 Remiantis šio reglamento 15 straipsniu „Subrogacija pagal įstatymą“:

„Jei asmuo (kreditorius) pagal sutartį turi reikalavimą kito asmens (skolininko) atžvilgiu, o trečiasis asmuo turi pareigą patenkinti kreditoriaus reikalavimą arba jau faktiškai patenkino kreditoriaus reikalavimą įvykdydamas tą pareigą, tai pagal teisę, kuri reglamentuoja trečiojo asmens pareigą patenkinti kreditoriaus reikalavimą, nustatoma, ar trečiasis asmuo gali skolininko atžvilgiu naudotis teisėmis, kurias kreditorius turėjo skolininko atžvilgiu pagal jų santykius reglamentuojančią teisę, ir kokia apimtimi gali tomis teisėmis naudotis.“

8 Reglamento „Roma I“ 16 straipsnyje „Skolininkų daugetas“ nustatyta:

„Jei kreditorius turi reikalavimą kelių pagal tą patį reikalavimą atsakingų skolininkų atžvilgiu, ir vienas skolininkų jau įvykdė visą arba dalį reikalavimo, skolininko prievolei kreditoriaus atžvilgiu taikoma teisė taip pat taikoma to skolininko teisei pateikti atgręžtinius reikalavimus kitiems skolininkams. Kiti skolininkai gali remtis kreditoriaus atžvilgiu turėtomis gynybos priemonėmis, kiek tai leidžiama pagal jų prievolėms kreditoriaus atžvilgiu taikomą teisę.“

9 Šio reglamento 23 straipsnyje „Santykis su kitomis Bendrijos teisės nuostatomis“ numatyta:

„Šis reglamentas, išskyrus 7 straipsnį, neturi įtakos tam, kaip taikomos Bendrijos teisės nuostatos, kuriomis tam tikrais klausimais nustatomos su sutartinėmis prievolėmis susijusios teisės kolizijos taisyklės.“

Reglamentas „Roma II“

10 Reglamento „Roma II“ 7 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Šio reglamento dalykinė taikymo sritis ir nuostatos turėtų būti suderintos su [reglamentu „Briuselis I“] ir su dokumentais, reglamentuojančiais sutartinėmis prievolėmis taikytinos teisės klausimus.“

11 Pagal šio reglamento 4 straipsnį „Bendra taisyklė“:

„1. Jeigu šiame reglamente nenumatyta kitaip, iš delikto atsirandančiai nesutartinei prievolei taikoma tos šalies teisė, kurioje atsirado žala, neatsižvelgiant į tai, kurioje šalyje įvyko žalą sukėlęs įvykis ir neatsižvelgiant į tai, kurioje šalyje ar šalyse atsirado netiesioginių to įvykio pasekmių.

2. Tačiau jei abiejų asmenų – traukiamo atsakomybės asmens ir žalą patyrusio asmens – įprastinės gyvenamosios vietos žalos atsiradimo metu yra toje pačioje šalyje, taikoma tos šalies teisė.

3. Jeigu pagal visas bylos aplinkybes yra aišku, kad deliktas yra akivaizdžiai glaudžiau susijęs su kita nei 1 ar 2 dalyse nurodyta šalimi, taikoma tos kitos šalies teisė. Akivaizdžiai glaudesnis ryšys su kita šalimi gali būti pagrįstas visų pirma remiantis prieš tai jau egzistuojančiais santykiais tarp šalių, pavyzdžiui, su konkrečiu deliktu glaudžiai susijusia sutartimi.“

12 Reglamento „Roma II“ 15 straipsnyje „Taikytinos teisės apimtis“ numatyta:

„Pagal šį reglamentą nesutartinėms prievolėms taikytina teisė visų pirma reglamentuoja:

- a) atsakomybės pagrindą bei apimtį, įskaitant asmenų, kurie gali būti pripažinti atsakingais už jų atliktus veiksmus, nustatymą;
- b) atleidimo nuo atsakomybės pagrindus ir bet kokią atsakomybės apribojimą bei padalijimą;

<...>“

13 Šio reglamento 18 straipsnyje „Tiesioginis ieškinyis atsakingo asmens draudikui“ numatyta:

„Žalą patyręs asmuo atsakingo asmens draudikui gali tiesiogiai pareikšti savo ieškinį dėl žalos atlyginimo, jeigu tai numato nesutartinėms prievolėms taikytina teisė ar draudimo sutarčiai taikytina teisė.“

14 To paties reglamento 19 straipsnis „Subrogacija“ suformuluotas taip:

„Tais atvejais, kai asmuo (kreditorius) turi nesutartinę reikalavimo teisę kito asmens (skolininko) atžvilgiu, o trečiasis asmuo turi pareigą patenkinti kreditoriaus reikalavimus arba jau faktiškai patenkino kreditoriaus reikalavimus tą pareigą įvykdydamas, pagal teisę, kuri reglamentuoja trečiojo asmens pareigą patenkinti kreditoriaus reikalavimus, nustatoma, ar ir kokia apimtimi trečiasis asmuo turi teisę skolininko atžvilgiu naudotis teisėmis, kurias kreditorius turėjo skolininko atžvilgiu pagal teisę, reglamentuojančią jų santykius.“

15 Reglamento „Roma II“ 20 straipsnyje „Daugeto atsakomybė“ teigiama:

„Jeigu kreditorius turi reikalavimą keliems skolininkams, kurie yra atsakingi pagal tą patį reikalavimą, ir jeigu vienas iš skolininkų jau visiškai ar iš dalies patenkino reikalavimą, to skolininko teisę reikalauti kompensacijos iš kitų skolininkų reglamentuoja teisė, taikytina to skolininko turimai nesutartinei prievolei kreditoriaus atžvilgiu.“

16 Minėto reglamento 27 straipsnyje „Ryšys su kitomis Bendrijos teisės nuostatomis“ numatyta:

„Šis reglamentas neturi poveikio Bendrijos teisės nuostatų, kuriose konkrečioms dalykams nustatomos su nesutartinėmis prievolėmis susijusios kolizinės teisės normos, taikymui.“

Direktyva 2009/103

17 Direktyvos 2009/103 26 konstatuojamojoje dalyje reglamentuojama:

„Apdraustojo interesų labai kiekvienas draudimo liudijimas turėtų užtikrinti, sumokėjus vieną draudimo įmoką, draudimo apsaugą kiekvienoje valstybėje narėje pagal tos valstybės teisės aktų reikalavimus arba draudimo apsaugą, pagal valstybės teisės aktus privalomą toje valstybėje, kurioje yra įprastinė transporto priemonės buvimo vieta, jei ši draudimo apsauga yra didesnė.“

18 Šios direktyvos 3 straipsnio „Pareiga apdrausti transporto priemones“ trečioje pastraipoje nustatyta:

„Kiekviena valstybė narė imasi visų tinkamų priemonių užtikrinti, kad draudimo sutartis taip pat užtikrintų apsaugą:

a) pagal kitose valstybėse narėse galiojančius teisės aktus – tų valstybių teritorijoje patirtos žalos atveju;

<...>“

19 Minėtos direktyvos 14 straipsnis „Vienkartinė įmoka“ išdėstytas taip:

„Valstybės narės imasi visų priemonių, būtinų užtikrinti, kad visos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartys:

a) vienkartinės įmokos pagrindu ir visą sutarties terminą galiotų visoje Bendrijos teritorijoje, įskaitant bet kurį laikotarpį, kai sutarties termino metu transporto priemonė yra kitose valstybėse narėse; ir

b) tos pačios vienkartinės įmokos pagrindu užtikrintų kiekvienoje valstybėje narėje tokią draudimo apsaugą, kurios reikalaujama pagal tos valstybės įstatymus, arba draudimo apsaugą, pagal įstatymus privalomą toje valstybėje narėje, kurioje yra įprastinė transporto priemonės buvimo vieta, jei ši apsauga yra didesnė.“

Lietuvos teisė

20 Direktyvos 2009/103 nuostatos į vidaus teisę perkeltos 2004 m. kovo 5 d. Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymu (TPVCAPDĮ) (Žin., 2004, Nr. 46-1498) su pakeitimais, padarytais 2007 m. gegužės 17 d. Įstatymu Nr. X-1137 (Žin., 2007, Nr. 61-2340; toliau – Privalomojo draudimo įstatymas).

21 Privalomojo draudimo įstatymo 10 straipsnio „Draudimo sutarties galiojimo teritorija“ 1 dalyje numatyta:

„Įprastinė [transporto priemonės, kurios įprastinė buvimo vieta yra Lietuvos Respublikos teritorijoje,] ar pasienio draudimo sutartis, sumokėjus vieną (bendrą) draudimo įmoką, visą draudimo sutarties galiojimo terminą, įskaitant bet kurį laikotarpį, kai draudimo sutarties galiojimo metu transporto priemonė yra kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse, suteikia kiekvienoje Europos Sąjungos valstybėje narėje tokią draudimo apsaugą, kokios reikalauja tos Europos Sąjungos valstybės narės transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą reglamentuojantys teisės aktai, arba draudimo apsaugą pagal šį įstatymą, jei ši apsauga yra didesnė. <...>“

22 Privalomojo draudimo įstatymo 11 straipsnyje „Draudimo sumos ir įmokos“ nustatyta:

„<...>

3. Už žalą, padarytą kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, draudikas moka išmoką pagal tos valstybės teisės aktuose nustatytas draudimo sumas arba pagal šio straipsnio 1 dalyje nurodytas draudimo sumas, jei šios draudimo sumos yra didesnės.

<...>“

23. Minėto įstatymo 16 straipsnio „Išmokos mokėjimo principai“ 1 dalyje numatyta:

„Atsakingas draudikas arba Biuras moka išmoką, jeigu transporto priemonės valdytojui dėl padarytos žalos nukentėjusiam trečiajam asmeniui atsiranda civilinė atsakomybė. Išmoka mokama atsižvelgiant į tos valstybės, kurioje įvyko eismo įvykis, transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą reglamentuojančius teisės aktus.

<...>“

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

Byla C-359/14

24. 2011 m. rugsėjo 1 d. Manhaimo apylinkėse (Vokietija) vilkikas su priekaba sukdamasis apvirto. Remiantis į įvykio vietą atvykusių policijos pareigūnų nustatytomis aplinkybėmis, atsakingu už eismo įvykį buvo pripažintas vilkiko vairuotojas. Todėl šios transporto priemonės draudikas „*ERGO Insurance*“ SE filialas išmokėjo per šį eismo įvykį nukentėjusiems asmenims 7 760,02 LTL (apie 2 255 EUR) išmoką. Tuomet šis draudikas kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą, prašydamas įpareigoti priekabos draudiką – AS „*If P&C Insurance*“ filialą – padengti pusę jo sumokėtos draudimo išmokos, nes už padarytą žalą jis turi atsakyti solidariai.

25. Pasak prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, kyla neaiškumų dėl šių dviejų draudikų ginčui taikytinos teisės nustatymo.

26. Šiomis aplinkybėmis Vilniaus miesto apylinkės teismas nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [reglamento „Roma I“] 4 straipsnio 4 dalies nuostata „kai taikytinos teisės neįmanoma nustatyti pagal [šio 4 straipsnio] 1 ar 2 dalį, sutarčiai taikoma valstybės, su kuria ji glaudžiausiai susijusi, teisė“ turi būti aiškinama taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kokios yra susiklosčiusios [pagrindinėje] byloje, turėtų būti taikoma Vokietijos teisė?

2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą yra neigiamas, ar [reglamento „Roma II“] 4 straipsnyje įtvirtinta taisyklė turi būti aiškinama taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kokios yra susiklosčiusios [pagrindinėje] byloje, ginčui tarp vilkiko ir priekabos draudikų taikytina teisė turi būti nustatoma pagal vietos, kurioje dėl eismo įvykio atsirado žala, valstybės teisę?“

Byla C-475/14

27. 2011 m. sausio 21 d. Vokietijoje įvyko eismo įvykis, per kurį vilkikas su priekaba apgadino kitiems asmenims priklausantį turtą. Eismo įvykio metu vilkiko valdytojo civilinė atsakomybė buvo apdrausta *Gjensidige Baltic* Lietuvos filiale. Priekabos valdytojo civilinė atsakomybė buvo apdrausta civilinės atsakomybės draudimo sutartimi, sudaryta su *PZU Lietuva*.

28 Pagal per eismo įvykį nukentėjusių asmenų Vokietijoje pateiktą pretenziją *Gjensidige Baltic* išmokėjo 4 331,05 LTL (apie 1 254,36 EUR) draudimo išmokas. *Gjensidige Baltic* manymu, kadangi šios išmokos padengė visą nukentėjusių patirtą žalą, ji galėjo pareikšti atgręžtinį reikalavimą *PZU Lietuva*, kad būtų priteista atlyginti pusę minėtos sumos, t. y. 2 165,53 LTL (apie 629 EUR).

29 Vilniaus miesto apylinkės teismas 2013 m. sausio 2 d. sprendimu *Gjensidige Baltic* ieškinį tenkino. Jis priteisė iš *PZU Lietuva* sumokėti *Gjensidige Baltic* 2 165,53 LTL draudimo išmokų sumą ir 6 proc. metinių palūkanų nuo priteistos sumos. Jis nurodė, kad žala dėl eismo įvykio atsirado Vokietijoje, todėl pagal reglamento „Roma II“ 4 straipsnio 1 dalį iš delikto atsirandančiai nesutartinei prievolei taikoma Vokietijos teisė. Pagal Vokietijos teisę atsakomybė už per eismo įvykį vilkiko su priekaba padarytą žalą laikoma bendra. Vienam iš draudikų atlyginus žalą, jis įgyja teisę reikalauti iš kito draudiko atlyginti pusę išmokėtos sumos.

30 Vilniaus apygardos teismas 2013 m. lapkričio 8 d. sprendimu panaikino Vilniaus miesto apylinkės teismo sprendimą ir atmetė *Gjensidige Baltic* atgręžtinį reikalavimą. Apeliacinis teismas konstatavo, kad nagrinėjamu atveju transporto priemonės valdytojų civilinės atsakomybės klausimai turėtų būti sprendžiami remiantis transporto priemonės valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartimi, o reglamento „Roma II“ nuostatos netaikytinos. Iš tiesų, kadangi pagrindinėje byloje buvo sudaryta privalomojo draudimo sutartis, nagrinėjamoje situacijoje nekyla civilinė deliktinė atsakomybė. Kadangi *PZU Lietuva* pareiga kyla iš privalomojo draudimo sutarties, minėtas teismas padarė išvadą, kad taikytina Lietuvos teisė.

- 31 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateiktu kasaciniu skundu *Gjensidige Baltic* prašo panaikinti minėtą sprendimą ir palikti galioti 2013 m. sausio 2 d. Vilniaus miesto apylinkės teismo sprendimą.
- 32 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad ginčas iš esmės susijęs su tarp velkančiosios ir velkamosios transporto priemonių draudikų susiklosčiusių santykių kvalifikavimu ir taikytinos teisės šiems santykiams nustatymu. Šis kvalifikavimas turi lemiamą reikšmę sprendžiant ginčą, nes Lietuvos ir Vokietijos teisės sistemose įtvirtinti skirtingi atsakomybės paskirstymo tarp vilkiko ir priekabos draudikų principai, kai žala padaryta šių transporto priemonių junginio.
- 33 Be to, būtina išsiaiškinti, ar, kaip tvirtina *Gjensidige Baltic*, Direktyvos 2009/103 14 straipsnio b punkte įtvirtinta taikytinos teisės nustatymo taisyklė, pagal kurią draudikų ginčui, kaip nagrinėjamajam pagrindinėje byloje, taikytina eismo įvykio vietos teisė.
- 34 Tokiomis aplinkybėmis Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
1. Ar Direktyvos 2009/103 14 straipsnio b punkte yra įtvirtinta kolizinė taisyklė, kuri *ratione personae* turi būti taikoma ne tik nuo eismo įvykių nukentėjusiems asmenims, bet ir už eismo įvykio metu sukeltą žalą atsakingos transporto priemonės draudikams, nustatant jų tarpusavio santykiams taikytiną teisę, ir ar ši taisyklė yra specialioji reglamentuose „Roma I“ ir „Roma II“ nustatytų taikytinos teisės taisyklių atžvilgiu[?]
 2. Jei į pirmąjį pateiktą klausimą būtų atsakyta neigiamai, svarbu išsiaiškinti, ar nagrinėjamoje byloje tarp draudikų susiklostę teisiniai santykiai patenka į „sutartinių prievolių“ sąvoką, kaip ši sąvoka suprantama reglamento „Roma I“ 1 straipsnio 1 dalies prasme[.] Jei tarp draudikų susiklostę teisiniai santykiai laikomi patenkančiais į „sutartinių prievolių“ sąvoką, svarbu, ar šie teisiniai santykiai būtų priskiriami draudimo sutartims (teisiniams santykiams) ir jiems taikytina teisė turėtų būti nustatoma pagal reglamento „Roma I“ 7 straipsnio taisykles.

3. Jei į pirmuosius du klausimus būtų atsakyta neigiamai, svarbu išsiaiškinti, ar atgręžtinio reikalavimo atveju tarp transporto priemonių junginio draudikų susiklostantys teisiniai santykiai patenka į „nesutartinės prievolės“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal reglamentą „Roma II“, ir ar šie santykiai turėtų būti laikomi išvestiniais teisiniais santykiais, susiklostančiais eismo įvykio (delikto) pagrindu, taikytiną teisę nustatant pagal reglamento „Roma II“ 4 straipsnio 1 dalį. Ar tokiu kaip nagrinėjamoje byloje atveju transporto priemonių junginio draudikai turėtų būti laikomi skolininkais, atsakingais pagal tą patį reikalavimą reglamento „Roma II“ 20 straipsnio prasme, ir jų tarpusavio santykiams taikytiną teisę reikėtų nustatyti pagal šią taisyklę[?]“

35 2014 m. lapkričio 19 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi bylos C-359/14 ir C-475/14 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma žodinė proceso dalis ir priimtas sprendimas.

Dėl prejudicinių klausimų

36 Pateiktais klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai iš esmės nori išsiaiškinti, kaip reikėtų aiškinti reglamentus „Roma I“ ir „Roma II“ ir Direktyvą 2009/103 siekiant nustatyti teisę, taikytiną vilkiko draudiko, kuris sumokėjo draudimo išmoką per šios transporto priemonės vairuotojo sukeltą įvykį nukentėjusiam asmeniui, atgręžtiniam reikalavimui per šį įvykį vilktos priekabos draudikui.

37 Primintina, kad, kaip matyti iš reglamentų „Roma I“ ir „Roma II“ 1 straipsnių, jais suvienodintos atitinkamai sutartinėms ir nesutartinėms prievolėms civilinėse ir komercinėse bylose taikytinos teisės kolizinės normos. Šioms dviem prievolių kategorijoms taikytina teisė nustatoma pagal viename iš šių dviejų reglamentų įtvirtintas nuostatas, tačiau nepažeidžiant reglamento „Roma I“ 23 ir 25 straipsniuose ir reglamento „Roma II“ 27 ir 28 straipsniuose nurodytų teisės normų.

38 Pastaruoju klausimu, pirma, atsakant į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo byloje C-475/14 pateiktą klausimą, reikia pažymėti, kad, kiek tai susiję su draudikų atgręžtiniais reikalavimais, Direktyvos 2009/103 14 straipsnio b punkte neįtvirtinta specialioji taikytinos teisės nustatymo taisyklė, palyginti su reglamentuose „Roma I“ ir „Roma II“ įtvirtintomis kolizinėmis taisyklėmis, todėl jis neatitinka sąlygų, nustatytų atitinkamai reglamento „Roma I“ 23 straipsnyje ir reglamento „Roma II“ 27 straipsnyje.

39 Direktyvoje 2009/103 valstybėms narėms nustatoma pareiga imtis priemonių, kurios užtikrintų apsaugą per eismo įvykį nukentėjusiam asmeniui ir šiame įvykyje dalyvavusios transporto priemonės valdytojui. Pagal šios direktyvos 12 konstatuojamąją dalį bendrasis jos tikslas – užtikrinti per eismo įvykius nukentėjusių asmenų apsaugą garantuojant, kad jie gaus minimalias draudimo sumas.

40 Nei iš Direktyvos 2009/103 teksto, nei iš jos tikslų nematyti, kad ja būtų siekiama nustatyti kolizines teisės normas.

41 Konkrečiau tariant, šios direktyvos 14 straipsnyje, siejamame su jos 26 konstatuojamąja dalimi, valstybės narės įpareigojamos imtis visų priemonių, būtinų užtikrinti, kad transporto priemonių draudimo sutartys sumokėjus vienkartinę įmoką ir visą sutarties terminą galiotų visoje Europos Sąjungos teritorijoje ir, sumokėjus šią įmoką, užtikrintų kiekvienoje valstybėje narėje tokią draudimo apsaugą, kurios reikalaujama pagal tos valstybės įstatymus, arba draudimo apsaugą, pagal įstatymus privalomą toje valstybėje narėje, kurioje yra įprastinė transporto priemonės buvimo vieta, jei ši apsauga yra didesnė.

42 Taigi šioje nuostatoje reglamentuojami tik draudimo apsaugos geografinė apimtis ir lygis, kuriuos turi užtikrinti draudikas, kad būtų garantuota tinkama per kelių eismo įvykius nukentėjusių asmenų apsauga. Negalima daryti išvados, kad joje įtvirtinta taisyklė, jog taip nustatyti valstybės narės įstatymai reglamentuoja atsakomybės paskirstymą tarp draudikų.

- 43 Antra, dėl atitinkamos reglamentų „Roma I“ ir „Roma II“ taikymo srities pažymėtina, kad juose vartojamos „sutartinės prievolės“ ir „nesutartinės prievolės“ sąvokos turi būti aiškinamos savarankiškai, iš esmės remiantis šių reglamentų sistema ir tikslais (pagal analogiją žr. Sprendimo *ÖFAB*, C-147/12, EU:C:2013:490, 27 punktą). Be to, reikia atsižvelgti, kaip matyti iš kiekvieno iš šių dviejų reglamentų 7 konstatuojamosios dalies, į nuoseklumo siekį taikant abu šiuos reglamentus, taip pat reglamentą „Briuselis I“, kurio 5 straipsnyje, be kita ko, daromas skirtumas tarp bylų dėl sutarties ir bylų dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto.
- 44 Iš Teisingumo Teismo praktikos dėl šio reglamento matyti, kad tik laisvai prisiimta vieno asmens teisinė prievolė kito asmens atžvilgiu, kuria grindžiamas ieškovo ieškinys, priskirtina „byloms dėl sutarties“, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 5 straipsnio 1 punktą (žr. Sprendimo *Kolassa*, C-375/13, EU:C:2015:37, 39 punktą). Pagal analogiją ir vadovaujantis šio sprendimo 43 punkte nurodytu nuoseklumo siekiu laikytina, kad „sutartinės prievolės“ sąvoka pagal reglamento „Roma I“ 1 straipsnį reiškia vieno asmens laisvai prisiimtą teisinę prievolę kito asmens atžvilgiu.
- 45 Dėl sąvokos „nesutartinė prievolė“, kaip ji suprantama pagal reglamento „Roma II“ 1 straipsnį, reikia priminti, kad sąvoka „byla dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto“, kaip ji suprantama pagal reglamento „Briuselis I“ 5 straipsnio 3 punktą, taikoma visiems ieškiniams, kuriais siekiama nustatyti atsakovo atsakomybę ir kurie nesusiję su „byla dėl sutarties“, kaip ji suprantama pagal šio 5 straipsnio 1 punktą (Sprendimo *ÖFAB*, C-147/12, EU:C:2013:490, 32 punktą ir jame nurodyta teismo praktika). Be kita ko, reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš reglamento „Roma II“ 2 straipsnio, jis taikomas prievolėms, kilusioms dėl žalos, t. y. bet kokių pasekmių, atsiradusių dėl delikto, nepagrįsto praturtėjimo, *negatorium gestio* arba *culpa in contrahendo*.
- 46 Atsižvelgiant į tai, „nesutartinė prievolė“ pagal reglamentą „Roma II“ turi būti suprantama kaip prievolė, kurios atsiradimo pagrindas yra vienas iš šio reglamento 2 straipsnyje išvardytų įvykių, kurie pakartoti pirmesniame punkte.
- 47 Šiose bylose iš nutarčių dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad draudikus atitinkamai su vilkiko valdytojais arba vairuotojais ir priekabos valdytojais sieja sutartinės prievolės, kaip tai suprantama pagal reglamentą „Roma I“. Tačiau tarp dviejų draudikų jokio sutartinio išipareigojimo nėra.
- 48 Be to, pareigos išmokėti draudimo išmoką pagrindinėse bylose nukentėjusiems asmenims egzistavimas ir apimtis pirmiausia priklauso nuo vertinimų, susijusių su nagrinėjama žala sukėlusiais eismo įvykiais. Šie vertinimai, kurie yra deliktinio pobūdžio, neturi ryšio su sutartiniais santykiais, kurie sieja draudikus su atitinkamais draudėjais.
- 49 Kalbant apie vilkiko draudiko, atlyginusio visą dėl įvykio, kuriame dalyvavo ir šis vilkikas, ir prie jo prikabinta priekaba, nukentėjusio asmens patirtą žalą, galimybę pareikšti atgręžtinį reikalavimą priekabos draudikui, nurodytini tam tikri aspektai.
- 50 Pirma, pats vilkiko, kurio vairuotojas sukėlė įvykį, draudiko teisės pareikšti ieškinį velkamos priekabos draudikui egzistavimas, išmokėjus išmoką nukentėjusiam asmeniui, negali būti kildinamas iš draudimo sutarties, bet suponuoja, kad kyla bendra deliktinė minėtos priekabos valdytojo atsakomybė to paties nukentėjusio asmens atžvilgiu.
- 51 Taigi pažymėtina, kad tokia priekabos valdytojo žalos atlyginimo pareiga turi būti laikoma „nesutartine prievole“, kaip ji suprantama pagal reglamento „Roma II“ 1 straipsnį. Todėl šiai prievolei taikytiną teisę reikia nustatyti atsižvelgiant būtent į šio reglamento nuostatas.

- 52 Remiantis minėto reglamento 4 straipsniu, nebent reglamente būtų numatyta kitaip, tokiai nesutartinei prievolei taikoma tos šalies, kurioje atsirado žala, teisė, būtent pagrindinėse bylose – šalies, kurioje dėl įvykio tiesiogiai patirta žala, teisė (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Lazar*, C-350/14, EU:C:2015:802, 24 punktą). Pagal reglamento „Roma II“ 15 straipsnio a ir b punktus ši teisė reglamentuoja atsakomybės pagrindą, apimtį ir šios atsakomybės pasidalijimo pagrindus.
- 53 Vadinas, prievolės atlyginti žalą nukentėjusiam asmeniui skolininkus ir prireikus priekabos valdytojo ir vilkiko valdytojo ar vairuotojo atitinkamą indėlį padarant žalą nukentėjusiam asmeniui reikės nustatyti atsižvelgiant į tiesioginės žalos atsiradimo vietos teisę, nagrinėjamu atveju – Vokietijos teisę.
- 54 Antra, primintina, kad draudiko pareiga atlyginti nukentėjusiam asmeniui žalą atsiranda ne iš šiam padarytos žalos, bet kyla iš jį su atsakingu draudėju siejančios sutarties. Taigi tokia žala atlyginama remiantis sutartine prievole, o tokiai prievolei taikytina teisė turi būti nustatyta pagal reglamento „Roma I“ nuostatas.
- 55 Taigi reikia išsiaiškinti, atsižvelgiant į atitinkamai vilkikų, kaip nagrinėjamųjų pagrindinėje byloje, draudimo sutarčiai ir prie jų prikabinėtų priekabų draudimo sutarčiai taikytiną teisę, ar draudikai iš tiesų pagal šias sutartis privalėjo išmokėti išmokas dėl šių transporto priemonių sukeltų įvykių nukentėjusiems asmenims.
- 56 Trečia, dėl klausimo, ar vilkiko draudikas, kuris išmokėjo išmoką nukentėjusiam asmeniui, prireikus turi subrogacinę teisę pareikšti ieškinį priekabos draudikui, reikia pažymėti, kad reglamento „Roma II“ 19 straipsnyje atskiriami deliktinei ir sutartinei sritims priskirtini klausimai. Ši nuostata taikoma, be kita ko, tokioje situacijoje, kai trečiasis asmuo, t. y. draudikas, išmokėjo išmoką per įvykį nukentėjusiam asmeniui – deliktinės žalos atlyginimo prievolės kreditoriui transporto priemonės valdytojo ar vairuotojo atžvilgiu, vykdydamas pareigą patenkinti kreditoriaus reikalavimus.
- 57 Konkrečiau tariant reglamento „Roma II“ 19 straipsnyje numatyta, kad tokiu atveju galimą nukentėjusio asmens teisių subrogaciją reglamentuoja trečiojo asmens, būtent civilinės atsakomybės draudiko, prievolei atlyginti žalą šiam nukentėjusiam asmeniui taikytina teisė.
- 58 Taigi, kadangi draudiko pareiga padengti draudėjo civilinę atsakomybę nukentėjusio asmens atžvilgiu kyla iš su draudėju sudarytos draudimo sutarties, sąlygos, kuriomis draudikas gali įgyvendinti per įvykį nukentėjusio asmens turimas teises už įvykį atsakingų asmenų atžvilgiu, priklauso nuo šių draudimo sutartį reglamentuojančios nacionalinės teisės, nustatomos pagal reglamento „Roma I“ 7 straipsnį.
- 59 Tačiau teisė, taikytina nustatant asmenis, kurie gali būti pripažinti atsakingais, taip pat galimam atsakomybės tarp jų ir atitinkamų jų draudikų paskirstymui taikytina teisė, remiantis minėtu reglamento „Roma II“ 19 straipsniu, nustatoma pagal jo 4 ir paskesnius straipsnius.
- 60 Be kita ko, reikia manyti, kad tuo atveju, kai pagal teisę, taikytiną remiantis pastarosiomis reglamento „Roma II“ nuostatomis, per vilkiko, sukabinto su priekaba, sukeltą įvykį nukentėjęs asmuo turi teises tiek priekabos valdytojo, tiek jos draudiko atžvilgiu, vilkiko draudikas, sumokėjęs išmoką nukentėjusiam asmeniui, turi teisę pareikšti ieškinį priekabos draudikui tiek, kiek pagal reglamento „Roma I“ 7 straipsnį nustatytoje draudimo sutarčiai taikytinoje teisėje numatyta draudiko teisė įgyvendinti nukentėjusio asmens teises.
- 61 Todėl prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai pirmiausia turi nustatyti, kaip nukentėjusiems asmenims mokėtinas žalos atlyginimas turi būti paskirstytas, viena, vilkiko vairuotojui ir valdytojui ir, antra, priekabos valdytojui, remiantis nacionalinės teisės nuostatomis, taikytinomis pagal reglamentą „Roma II“.

- 62 Toliau, remiantis reglamento „Roma I“ 7 straipsniu, reikia nustatyti draudikų ieškovų pagrindinėse bylose su atitinkamais draudėjais sudarytoms draudimo sutartims taikytiną teisę, siekiant nustatyti, ar ir kiek šie draudikai gali subrogacijos būdu įgyvendinti nukentėjusio asmens teises priekabos draudiko atžvilgiu.
- 63 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti taip: Direktyvos 2009/103 14 straipsnio b punktą reikia aiškinti taip, kad šioje nuostatoje neįtvirtinta specialioji kolizinė norma, pagal kurią nustatoma vieno draudiko atgręžtiniam reikalavimui kitam draudikui taikytina teisė tokiomis aplinkybėmis, kaip susiklosčiusios pagrindinėse bylose.
- 64 Reglamentus „Roma I“ ir „Roma II“ reikia aiškinti taip, kad teisė, taikytina vilkiko draudiko, atlyginusio žalą per šios transporto priemonės vairuotojo sukeltą įvykį nukentėjusiems asmenims, atgręžtiniam reikalavimui per šį įvykį vilktos priekabos draudikui, nustatoma pagal reglamento „Roma I“ 7 straipsnį, jeigu šiam įvykiui taikytinos deliktinės atsakomybės taisyklės pagal reglamento „Roma II“ 4 ir paskesnius straipsnius numato pareigos atlyginti žalą paskirstymą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 65 Kadangi šis procesas pagrindinių bylų šalims yra vienas iš etapų prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų nagrinėjamosiose bylose, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šie teismai. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/103/EB dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo ir privalomojo tokios atsakomybės draudimo patikrinimo 14 straipsnio b punktą reikia aiškinti taip, kad šioje nuostatoje neįtvirtinta specialioji kolizinė norma, pagal kurią nustatoma vieno draudiko atgręžtiniam reikalavimui kitam draudikui taikytina teisė tokiomis aplinkybėmis, kaip susiklosčiusios pagrindinėse bylose.

2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės (Roma I) ir 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinės prievolės taikytinos teisės („Roma II“) reikia aiškinti taip, kad teisė, taikytina vilkiko draudiko, atlyginusio žalą per šios transporto priemonės vairuotojo sukeltą įvykį nukentėjusiems asmenims, atgręžtiniam reikalavimui per šį įvykį vilktos priekabos draudikui, nustatoma pagal Reglamento Nr. 593/2008 7 straipsnį, jeigu šiam įvykiui taikytinos deliktinės atsakomybės taisyklės pagal Reglamento Nr. 864/2007 4 ir paskesnius straipsnius numato pareigos atlyginti žalą paskirstymą.

Parašai.